

Cultuurverschillen

Marc America¹²

Ieder mens draagt patronen in zich van denken, voelen en handelen die in de loop van zijn leven zijn aangeleerd. Veel hiervan wordt geleerd in de vroege kindertijd, omdat een mens in die periode het meest ontvankelijk is, het makkelijkst leert. Deze patronen worden mentale programma's genoemd.

Cultuur is een mentale programmering, cultuur is een collectief verschijnsel, gedeeld door mensen die leven of leefden in dezelfde sociale omgeving; cultuur bestaat uit de ongeschreven regels van het sociale spel, het gaat over alledaagse zaken zoals groeten, eten, het al dan niet tonen van emoties, het bewaren van een zekere fysieke afstand tot anderen, het bedrijven van de liefde, het verzorgen van het lichaam. Cultuur is de collectieve mentale programmering die de leden van een groep of categorie mensen onderscheidt van die van een andere groep. Cultuur is aangeleerd en niet aangeboren.

Er zijn 3 niveau's van mentale programmering, nl 1. De menselijke natuur (=universeel en aangeboren) 2. Cultuur (specifiek voor een groep en aangeleerd) en 3.persoonlijkheid (= specifiek voor het individu en aangeboren+aangeleerd).

In dagelijkse gesprekken, in politieke discussies en in de media worden andere culturen vaak beschreven in morele termen, beter of slechter. Er bestaan echter geen wetenschappelijke standaarden voor denken voelen of handelen

¹ Bron: Allemaal Andersdenkenden (Hofstede&Hofstede); Vreemd Volk (Vossestijn)

waarop een groep mensen hoger of lager kan scoren, met andere woorden er is niet een cultuur beter of hoger dan een andere cultuur.

Culturele verschillen manifesteren zich op verschillende manieren waarbij symbolen de buitenkant zijn en waarden de kern van een cultuur. De waarden staan centraal in een cultuur en zij zullen niet snel veranderen, symbolen en uiterlijkheden daarentegen kunnen variëren met mode en tijdgeest.

De centrale waarden die kenmerkend zijn voor een cultuur blijken, op grond van grote internationale studies, terug te voeren tot 5 fundamentele probleemgebieden (dimensies) waar de verschillende culturen een verschillend antwoord op hebben. Deze 5 dimensies zijn:

- 1.machtsafstand
- 2.collectivisme versus individualisme
- 3.femininiteit versus masculiniteit
- 4.onzekerheidsvermijding zwak versus sterk
5. Lange termijn planning

Zo kan het gebeuren dat een andere cultuur in het ene opzicht dicht bij onze cultuur staat en in een ander opzicht juist heel erg verschilt van ons. Duitsland verschilt bv niet veel van Nederland qua individualisme en machtsafstand , maar wel qua onzekerheidsvermijding en masculiniteit; Engeland daarentegen verschilt niet veel van ons qua individualisme en onzekerheidsvermijding, maar wel qua machtsafstand en masculiniteit. Engeland verschilt niet veel van Duitsland qua individualisme en masculiniteit, maar wel qua onzekerheidsvermijding.

www.geert-hofstede.com

Op deze site vind je van elk land in grafiek vorm de score op deze kernwaarden + toelichting in tekst

Grote internationale studies leverden dimensiescores op van een zeer groot aantal landen en regio's. Niet alleen naar land, maar ook naar religie, sekse, generatie en klasse werden verschillen gescoord. Opvallend is dat in de loop der tijd, ondanks grote veranderingen aan de oppervlakte, de diepere lagen van een cultuur (de kernwaarden) niet veranderen.

1. Machtsafstand

Hoe gaat een samenleving met ONGELIJKHEID om?

In sommige landen is de maatschappelijke ongelijkheid groter dan in andere landen. Bv in landen als Maleisië, Filipijnen en Mexico is de machtsafstand zeer groot, in de Scandinavische landen, VS en Nederland daarentegen heel klein.

De mate van ongelijkheid werkt door in het hele sociale leven, bv

Kleine machtsafstand: weinig toezichthoudend personeel, decentralisatie is populair, pragmatische verhoudingen tussen superieuren en ondergeschikten, privileges en statussymbolen zijn ongewenst.

Grote machtsafstand: meer toezichthoudend personeel, centralisatie is populair, emotionele verhoudingen tussen superieuren en ondergeschikten, privileges en statussymbolen zijn normaal en populair.

Dit soort verschillen betekent bijvoorbeeld dat in de internationale politiek de pogingen van buitenlandse mogendheden om arme landen de weg te wijzen naar democratie en respect voor mensenrechten vooral berusten op de mentale programmering van die buitenlandse mogendheden maar niet op de mentale programmering van deze target landen en derhalve weinig bijdrage leveren aan de problemen van het arme land als het niet past in hun patroon van kernwaarden.

2. Individualisme versus collectivisme

Hoe gaat een samenleving om met de rol van het individu tegenover de rol van de groep. Gaat het groepsbelang boven het individuele belang of omgekeerd?

Een samenleving waarin het belang van de groep prevaleert noemt men collectivistisch; de groep bepaalt iemands identiteit, er is een wederzijdse afhankelijkheidsrelatie die zowel materieel als psychologisch is.

Een samenleving waarin het belang van het individu prevaleert noemt men individualistisch; hier leeft men niet in een extended family van grootouders, ooms, tantes, bedienden en andere huisgenoten, maar slechts het kerngezin van ouders en eventueel broers of zussen. Men leert over zichzelf denken in termen van 'ik' en niet van 'wij'. In een individualistische samenleving zorgt men alleen voor zichzelf en zijn naaste familie. In een collectivistische samenleving biedt de groep een levenlang bescherming in ruil voor onvoorwaardelijke loyaliteit.

De mate van individualisme kan verschillen van land tot land alsook binnen een land. De "individualisme –index " geeft voor een grote groep landen de mate van individualisme aan.

De west-europese landen en de VS scoren hoog op de individualisme index, zuid-amerikaanse en zuid-oost aziatische landen scoren laag op de individualisme index.

Machtsafstand en Individualisme zijn negatief gecorreleerd, dus landen die hoog scoren op de Machtsafstandsindex, scoren laag op Individualisme en omgekeerd.

Belangrijke verschillen zijn:

Collectivistisch

- kinderen leren denken in "wij "
- de harmonie moet altijd bewaard worden, geen directe confrontatie
- wie je vrienden zijn ligt tevoren vast
- bestaansmiddelen moet je delen met je familie
- een misstap leidt tot schaamte voor jezelf en je groep
- op persoonlijkheidstest scoren mensen introverter
- droefheid tonen wordt aangemoedigd, blijdschap tonen niet

- sociaal netwerk belangrijkste informatiebron
- persoonlijke relaties gaan vóór de taak
- gelijkheid is een collectivistisch ideaal
- lagere score op mensenrechten

Individualistisch

- kinderen leren denken in “ik “
- een eerlijk mens zegt wat hij denkt
- vriendschappen kies jezelf en moeten bijgehouden worden
- je middelen bezit jezelf
- een misstap leidt tot schuldgevoel en verlies van zelfrespect
- op persoonlijkheidstests scoren mensen extroverter
- blijdschap tonen wordt aangemoedigd, droefheid tonen niet
- media belangrijkste informatiebron
- de taak gaat vóór persoonlijke relaties
- vrijheid is een individualistisch ideaal
- hogere score op mensenrechten

3. Femininiteit versus Masculiniteit

Alle menselijke samenlevingen bestaan uit mannen en vrouwen, meestal in ongeveer gelijke aantallen. Ofschoon hun biologische verschillen duidelijk zijn, geldt dat niet voor hun sociale rollen. Elke samenleving beschouwt bepaalde vormen van gedrag als meer passend bij vrouwen of meer passend bij mannen, maar welk gedrag bij welke sekse hoort, verschilt per samenleving. Voor het absolute biologische verschil wordt de term mannelijk en vrouwelijk gebruikt en voor de sociaal en cultureel bepaalde rollen de termen “masculien “en

“feminien “. Deze begrippen zijn dus niet absoluut maar relatief: een man kan zich feminien gedragen en een vrouw masculien. De rollen die door vaders en moeders worden vervuld, hebben een grote invloed op de mentale programmering van kleine kinderen.

Een samenleving is MASCULIEN als emotionele sekserollen duidelijk gescheiden zijn: mannen worden geacht assertief en hard te zijn en gericht op materieel succes; vrouwen horen bescheiden en teder te zijn en vooral gericht op de kwaliteit van het bestaan.

Een samenleving is FEMINIEN als emotionele sekserollen elkaar overlappen: zowel mannen als vrouwen worden geacht bescheiden en teder te zijn en gericht op de kwaliteit van het bestaan.

De masculiniteitsindex is voor zeer veel landen berekend; onder de meest masculiene landen staan Japan, Italië, Duitsland, China, Groot Britannië en de VS.; onder de meest feminiene landen staan Zweden, Noorwegen, Denemarken en Nederland.

De dimensies masculiniteit/femininiteit en individualisme/collectivisme zijn onafhankelijk van elkaar (itt machtsafstand en individualisme, die negatief gecorreleerd waren). Wel is er een verband tussen masculiniteit en leeftijd, nl met het ouder worden neemt de masculiniteit af, dwz toename van de gerichtheid op anderen en afname van de gerichtheid op het ego.

(neurobiologisch is dit ook te verklaren door een dalend testosteron gehalte bij de man + een zich steeds verder ontwikkelende prefrontale cortex die impuls controle en sociaal aangepast gedrag bewaakt) (Dick Swaab).

Belangrijkste verschillen zijn:

Feminien

- relaties en levenskwaliteit belangrijk
- vrouwen en mannen moeten bescheiden zijn
- in het gezin gaan zowel vader als moeder over feiten en gevoelens
- jongens en meisjes mogen beiden huilen, maar geen van beiden mag vechten
- echtgenoten moeten net als vriendjes zijn
- een norm voor het tonen van mannelijk of vrouwelijk naakt; naaktheid wordt minder geassocieerd met seks
- homoseksualiteit wordt eerder gezien als normaal verschijnsel
- slechte studieprestaties zijn geen ramp
- ego's worden verstoep
- beroepskeuze op basis van interesse
- werken om te leven
- groter deel van vrouwen in hogere beroepen

Masculien

Uitdaging, salaris, erkenning en promotie belangrijk

- mannen moeten assertief, ambitieus en hard zijn
- vrouwen moeten zacht zijn en gericht op relaties
- meisjes huilen, jongens niet
- echtgenoten moeten gezond, rijk en begripvol zijn; vriendjes moeten leuk zijn
- sterker taboe op het tonen van mannelijk naakt dan vrouwelijk naakt; seks is meer taboe dan in feminiene culturen

- homoseksualiteit wordt eerder gezien als een bedreiging van de seksuele norm
- slechte studiestatistiek zijn een ramp
- ego's worden opgeblazen
- beroepskeuze op basis van carrièremogelijkheden
- leven om te werken
- groter deel van vrouwen in werkende beroepen

Cultuur is een kwestie van waarden, en waarden leiden tot oordelen. Seksualiteit is zwaar met waarden belast, ze gaan over moreel en immoreel, fatsoenlijk en onfatsoenlijk gedrag. Moraliteit schuilt in het oog van de waarnemer, niet in de daad zelf!

Masculiene landen streven naar een prestatie maatschappij, feminiene landen streven naar een welvaartsmaatschappij.

Masculiene landen streven meer naar assimilatie van immigranten, feminiene landen streven meer naar integratie van immigranten.

In landen met een katholieke traditie vind je meer masculiene waarden, in landen met een protestantse traditie vind je meer feminiene waarden.

4. Onzekerheidsvermijding:

Tolerantie voor het onvoorspelbare blijkt een belangrijke parameter te zijn om verschillen tussen culturen te duiden; de term die hiervoor gebruikt wordt is "onzekerheidsvermijding". Gevoelens van onzekerheid zijn niet alleen individueel maar worden ook gedeeld met andere leden van dezelfde samenleving. Extreme onzekerheid veroorzaakt ondraaglijke spanning; iedere samenleving beschikt over manieren om deze spanning te verlichten: naast techniek en religie is dit wetgeving. Wetten en regels proberen onzekerheden in het gedrag van mensen te voorkomen.

Landen met een hoge onzekerheidsvermijdingsindex zijn bv Griekenland, Portugal, België, Japan ; Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland zijn middenmoot; Nederland, China en Scandinavië scoren laag op onzekerheidsvermijding.

Een hoge onzekerheidsvermijding correleert met het angstniveau en zelfmoordpercentage in een land.

Zwakke onzekerheidsvermijding

- weinig stress, weinig angst
- in persoonlijkheidstest hoge score “vriendelijkheid “
- soepele regels voor kinderen over vies en taboe
- zwakke superego's
- wat anders is, is interessant
- gezinsleven ontspannen
- mensen voelen zich gelukkiger
- minder zorgen over gezondheid en geld
- riskante investeringen
- er moeten niet meer regels zijn dan strikt noodzakelijk
- tolerantie voor onduidelijkheid en chaos
- beter in uitvinden, minder goed in toepassen
- geloof in generalisten en gezond verstand
- ruimdenkend

Sterke onzekerheidsvermijding

- veel stress, veel angst
- in persoonlijkheidstest hoge score op “neuroticisme “
- strenge regels voor kinderen over vies en taboe
- sterke superego's
- wat anders is, is gevaarlijk
- gezinsleven stressvol
- mensen voelen zich minder gelukkig
- meer zorgen over gezondheid en geld
- conservatieve investeringen
- emotionele behoefte aan regels, zelfs als die onuitvoerbaar zijn
- behoefte aan precisie en formalisering
- minder goed in uitvinden, beter in toepassen
- geloof in specialisten en in technische oplossingen
- conservatisme

Gevoelens tov andere landen variëren niet alleen met onzekerheidsvermijding maar ook met masculiniteit.

Duitsland, Italië en Japan (2^e wereldoorlog!) zijn alle drie masculiene culturen met een sterke onzekerheidsvermijding; xenofobe en agressieve bewegingen kunnen in deze landen gemakkelijker de baas worden dan in andere culturen. Fascisme en racisme gedijen het best in culturen met een sterke onzekerheidsvermijding plus uitgesproken masculiene waarden!

In het bovenstaande is besproken wat de belangrijkste dimensies zijn die de kernwaarden van diverse culturen bepalen. Sommige dimensies zijn (negatief) aan elkaar gekoppeld, andere staan geheel los van elkaar.

Globaal inzicht in deze kernwaarden van de diverse culturen is nodig om het denken , voelen en handelen te begrijpen.

Ik heb hier een verkorte samenvatting gegeven van de kenmerken die op basis van de dimensies genoemd werden in het boek “allemaal andersdenkenden “van Hofstede & Hofstede. De langlopende en uitgebreide onderzoeken hiernaar hebben van 74 landen over de hele wereld tabellen opgeleverd waaruit de relatieve positie van al die landen zichtbaar is ten aanzien van de genoemde dimensies.

Marc America sept 2010